



การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู Enhancing Life and Career Skills of Students Teacher

Received: October 10, 2020

Revised: October 22, 2020

Accepted: November 3, 2020

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม*

Chaiyos Paiwithayasiritham

ยุวรี ญาณปรีชาเศรษฐ์**

Yuwaree Yanprechaset

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น ทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู และ 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุง และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงของทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวมพบว่า มีค่าเท่ากับ .16 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงสูงที่สุด (.22) รองลงมาคือ ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้ (.21) และด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน (.16) ตามลำดับ โดยด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงต่ำที่สุด (.09)

2. แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักรู้และความสำคัญเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานให้กับนักศึกษา 2) สอดแทรกหรือบูรณาการการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูผ่านรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร และ 3) ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานจากประสบการณ์จริง

คำสำคัญ : ทักษะชีวิตและการทำงาน/ นักศึกษาครู

* รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor Dr., Department of Educations Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assistant Professor Dr., Department of Educations Foundations, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: chaiyos2010@gmail.com



Abstract

The research objectives were 1) to conduct needs assessment of life and career skills of student teachers, 2) to study a guideline to enhance life and career skills of student teachers. The research sample was 400 teacher students from the Faculty of Education in public universities and autonomous universities, the academic year 2019, obtained by a multi-stage random sampling method and 5 key informants in the interview. The tools used were 1) a questionnaire on needs assessment of life and career skills of student teachers, and 2) an interview form on enhancing life and career skills of student teachers. Data was analyzed by basic statistics, Priority Needs Index Modified and content analysis. The research results are as follows.

1. The results of assessing the needs of life and career skills of student teachers found that the value of the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) was .16. Considering each item, leadership and teamwork had the highest $PNI_{Modified}$ value (.22), followed by well-planning and studiousness (.21), and flexibility (.16), respectively. Social skills and cross-cultural learning had the lowest $PNI_{Modified}$ value (.09).

2. A guideline to enhance life and career skills of student teachers included 1) raising the awareness and importance of life and career skills for students, 2) incorporating and integrating and career skills of student teachers in courses of the program, and 3) encouraging students to have the opportunity to learn to enhance life and career skills from real experiences.

Keywords : Life and Career Skills/ Students Teacher

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลก เป็นผลทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมได้ การเรียนรู้จึงเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะทำให้มนุษย์อยู่รอดในสังคมปัจจุบันได้ ทั้งนี้การเรียนรู้ของมนุษย์ในปัจจุบันจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ ดังที่เรียกกันว่า “ทักษะในศตวรรษที่ 21” “ทักษะชีวิตและการทำงาน” เป็นหนึ่งในสามทักษะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสำคัญ เพราะเป็นวิชาชีพที่มุ่งปลูกฝัง อบรม สั่งสอนผู้เรียน ทั้งนี้วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ช่วยสร้างสรรค์จรรโลงสังคมให้เป็นไปในทางที่ปรารถนา ฉะนั้นกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพครู จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่สูงเช่นกัน ยิ่งสังคมยกย่องเคารพและไว้วางใจผู้ประกอบวิชาชีพครู มากเท่าใด ผู้ประกอบวิชาชีพครูก็ต้องประพฤติตนให้เหมาะสม กับความเคารพเชื่อถือไว้วางใจเพียงนั้น สังคมใด ก็ตามถ้าผู้ประกอบอาชีพเพียงเพื่อมุ่งมันหรือเพื่อการหาเลี้ยงอาชีพอย่างเดียว สังคมนั้นก็จะเป็สังคมที่มึความเหิน



.....
 แก่ตัว ไม่มีการเสียสละ มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตัวฝ่ายเดียว ขาดคุณธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพนั้น
 พิชัย ไชยสงคราม (Chaisongkram, 1999)

ทั้งนี้คุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ทั้งมาตรฐานความรู้และวิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน (12 มาตรฐาน ประกอบด้วย 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ 2) ตัดสินใจ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ 4) พัฒนา แผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 5) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ 6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน 9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ 10) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ 11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและ 12) สร้างโอกาส ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์) และมาตรฐานการปฏิบัติตน จรรยาบรรณวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 9 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ 2) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ 3) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่ โดยเสมอหน้า 4) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม แก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ 5) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ 6) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ 7) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับ ผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ 8) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และ 9) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (The Teacher's Council of Thailand, 2013) เพื่อให้ครูผู้สอนที่เป็นผลผลิตจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีคุณลักษณะและสมรรถนะ ตามมาตรฐานที่กำหนด จากมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดขึ้นนั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับทักษะชีวิต และการทำงาน กล่าวคือ ครูควรจะต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณวิชาชีพที่สอดคล้องกับวิชาชีพ ครู ทั้งนี้หากครูผู้สอนมีทักษะชีวิตและการทำงานแล้ว จะสามารถนำพาความรู้ความสามารถต่าง ๆ ไปถ่ายทอด แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้กระบวนการผลิตครูจึงมีความสำคัญ หากนักศึกษาครูสามารถสั่งสมความรู้ และทักษะ สามารถฝึกตนให้มีทักษะชีวิตและการทำงานแล้วก็จะทำให้เป็นครูผู้สอนที่มีศักยภาพต่อไปในอนาคต จากความสำคัญของวิชาชีพครู ดังนั้นนักศึกษาครูจึงควรมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะชีวิต และการทำงาน เพื่อที่จะได้มีการนำทักษะนี้ไปพัฒนาผู้เรียนในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึง สนใจจะศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู



คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาครูมีความต้องการจำเป็นในด้านทักษะชีวิตและการทำงานอย่างไร
2. แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู
2. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู

ประชากรและตัวอย่างวิจัย

1. ประชากรวิจัย ได้แก่ 1) นักศึกษาครูจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ และในกำกับของรัฐ ปีการศึกษา 2562
2. กลุ่มตัวอย่างวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ได้แก่ แบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู จำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้ ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน มีลักษณะเป็นการตอบสนองรายการคู่ (Dual Responded) ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่าง (What Is) และสิ่งที่ควรจะเป็น (What Should Be) ซึ่งจะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวม 34 ข้อ

ผลตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู จำนวน 34 ข้อ พบว่ามีค่าระหว่าง .80-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ .50 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความคงเส้นคงวา โดยการคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าเท่ากับ .96 โดยค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้านสภาพที่เป็นอยู่มีค่าเท่ากับ .95 และด้านสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าเท่ากับ .97



การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมกับนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัย จากมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 400 คน จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุง (Priority Needs Index Modified) ซึ่งปรับปรุงโดย สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (Wongwanich and Wiratchai, 2015)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการใช้วิธีการเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและจัดลำดับความสำคัญของแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 5 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 2 คน และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนแรกเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้คือ .50 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)



ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบ

	องค์ประกอบทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาวิชาชีพครู	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI _M	อันดับ
		M	S.D.	อันดับ	M	S.D.	อันดับ		
1	ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.90	.62	มาก	4.67	.48	มากที่สุด	.22	1
2	ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.44	.47	มาก	4.80	.36	มากที่สุด	.09	5
3	ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้	3.95	.57	มาก	4.70	.40	มากที่สุด	.21	2
4	ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ	4.29	.56	มาก	4.79	.38	มากที่สุด	.13	4
5	ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน	4.05	.47	มาก	4.64	.43	มากที่สุด	.16	3
	ภาพรวม	4.09	.45	มาก	4.71	.37	มากที่สุด	.16	-

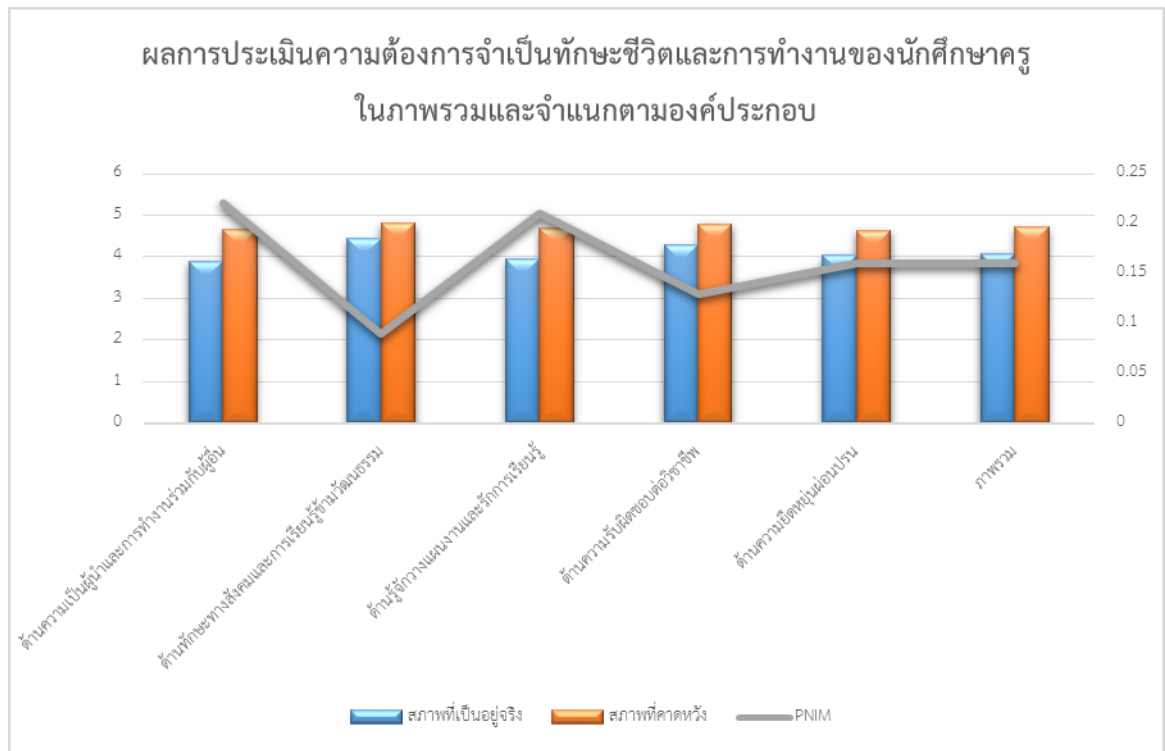
จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวม พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.44) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ (4.29) และด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน (4.05) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .37) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.80) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ (4.79) และด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้ (4.70) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงของทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวมพบว่า มีค่าเท่ากับ .16 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุงสูงสุด (.22) รองลงมาคือ ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้ (.21)



.....
และด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน (.16) ตามลำดับ โดยด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าดัชนี
ลำดับความต้องการแบบปรับปรุงต่ำที่สุด (.09) ทั้งนี้สามารถสรุปได้ดังภาพ 1



ภาพที่ 1 สรุปผลการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวม
และจำแนกตามองค์ประกอบ

2. แนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูแล้ว
ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงาน
ของนักศึกษาครู ได้ผลดังนี้

1. ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.1 บูรณาการสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน อาทิ การมอบหมายงาน
ในลักษณะงานกลุ่ม เพื่อให้นักศึกษาสามารถกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานและมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน

1.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาจัดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมภายในคณะวิชา หรือกิจกรรม
ที่ต้องทำงานร่วมกันหน่วยงานภายนอก โดยนักศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการวางแผน การกำหนดบทบาท
หน้าที่ของแต่ละส่วน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง



.....
ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

“...โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมจะฝึกให้นักศึกษาได้เป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่นเช่นเดียวกับการส่งเสริมทักษะอื่นๆ เช่น กิจกรรมสัมมนาสาขาวิชาสังคมศึกษา กิจกรรมค่ายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมค่ายแสงส่องใจ...”

2. ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

2.1 บุคลากรสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นการทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ให้นักศึกษาเรียนรู้แนวคิดหลักการประชาธิปไตย มีความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย

ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

“การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นการทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม และได้ไปจัดกิจกรรมค่ายวิชาการต่าง ๆ เช่น ค่ายสิ่งแวดล้อม ค่ายแสงส่องใจที่เป็นค่ายของสาขาวิชาที่บริการวิชาการ”

3. ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้

3.1 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีการวางแผนการทำงานและรักการเรียนรู้ ผ่านรายวิชาหรือกิจกรรมการเรียนการสอน อาทิ มอบหมายให้นักศึกษาจัดทำโครงการ กิจกรรม หรืองานต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน มีการศึกษาค้นคว้า การนำเสนอผลงาน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

“การจัดกิจกรรมจะฝึกให้นักศึกษาได้วางแผนการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมสัมมนาสาขาวิชาสังคมศึกษา นักศึกษาจะต้องมีการวางแผนการทำงานโดยนัดประชุมทุกอาทิตย์เพื่อเล่าแผนการทำงานและร่วมกันสะท้อนผลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานร่วมกัน จากการสังเกตพบว่า หากมอบหมายให้นักศึกษาได้มีบทบาทในการวางแผนจะตั้งใจร่วมมือกัน ศึกษาค้นคว้าในบทบาทหน้าที่ที่ตนมอบหมายดีมาก เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายจัดนิทรรศการ เกิดการรักการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว”



4. ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

4.1 สอดแทรกแนวคิดและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับจรรยาบรรณ และจริยธรรมวิชาชีพในรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในหมวดรายวิชาชีพครู หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.2 จัดรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา
ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

“การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเน้นในรายวิชาชีพครู โดยใช้กรณีศึกษาทั้งทางบวกและทางลบมาวิเคราะห์ผลกระทบ และจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติที่สถานศึกษาเพื่อให้ได้ประสบการณ์จริง”

5. ด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน

5.1 จัดโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยเชิงบวก การพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม

5.2 ประยุกต์ใช้แนวคิดของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการโค้ช (Coaching) ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เน้นการรับฟัง พูดคุย แลกเปลี่ยน แก้ปัญหา และสะท้อนผล

ดึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

“... ส่งเสริมให้นักศึกษามีความยืดหยุ่นผ่อนปรน อาจจัดให้มีหัวข้อและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยเชิงบวก เช่น I-Message...”

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูว่า

1. การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูจะต้องมีการผลึกกำลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการ

2. การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับนักศึกษาและมุ่งสร้างความตระหนักในเรื่องทักษะชีวิตและการทำงาน เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญและดำเนินการด้วยความเต็มใจ

จากแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สร้างความตระหนักและความสำคัญเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานให้กับนักศึกษา
2. สอดแทรกหรือบูรณาการการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูผ่านรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร

3. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานจากประสบการณ์จริง



อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลประเมินความต้องการจำเป็นทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู พบว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุง (PNI_M) ของทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูในภาพรวมพบว่า มีค่าเท่ากับ .16 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าดัชนีลำดับความต้องการแบบปรับปรุง (PNI_M) สูงที่สุด แสดงว่านักศึกษาครูมีความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานในด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากที่สุด อาจเนื่องมาจากความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอาจเนื่องมาจากการที่นักศึกษาครูเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไปประกอบวิชาชีพแล้วมีคุณลักษณะผู้นำที่ดี ย่อมได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง ประกอบกับหากนักศึกษาครูสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ก็จะทำให้ผลการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จดังเป้าหมาย ดังนั้นภาวะผู้นำที่ดีและการทำงานร่วมกับผู้อื่นย่อมมีส่วนช่วยให้สมาชิกในองค์กรมีนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ดังผลการวิจัยของ Savas et al. (2015) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำนายความผูกพันต่อองค์กรในทางบวก และพฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำนายความมุ่งมั่นขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิจัยของ ศศิวิมล เกลียวทอง (Klaiwthong, 2013) ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากผลการวิจัยแนวทางเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู พบว่า ควรมีการสอดแทรกหรือบูรณาการการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูผ่านรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมถึงการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานจากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา เกียรติมนีรัตน์ (Keatmaneerat, 2015) ที่ดำเนินการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาวิชาชีพครูคหกรรมศาสตร์หลักสูตร 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่พบว่าได้ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตโดยผู้สอนผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม และรูปแบบการพัฒนาทักษะการทำงานโดยผ่านครูพี่เลี้ยงผ่านการฝึกปฏิบัติงานสอน และสอดคล้องกับ นริญจ โกศลเวช และวรรณิ แกมเกตุ (Kosolwet and Kaemkate, 2015) ศึกษาการศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน และ 2) การสร้างและพัฒนาผ่านการฝึกปฏิบัติและประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจะทำให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานทั้ง 5 ด้าน (ด้านความเป็นผู้นำและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านรู้จักวางแผนงานและรักการเรียนรู้ ด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และด้านความยืดหยุ่นผ่อนปรน) และสามารถนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับระหว่างการเรียนทั้งในชั้นเรียน และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษา ไปประกอบวิชาชีพครูในฐานะครูได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคคลในสถานศึกษา สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี มีการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อทำงานบรรลุตามเป้าหมาย มีความรักในการเรียนรู้ รู้วิธีการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบ



ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สร้างความตระหนักรู้และความสำคัญเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูผ่านกิจกรรมนักศึกษาทั้งในระดับคณะวิชา และระดับมหาวิทยาลัย
2. สอดแทรกหรือบูรณาการการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครูผ่านรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานจากประสบการณ์จริง ทั้งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือโครงการบริการวิชาการต่าง ๆ ที่นักศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาตัวชี้และแบบวัดทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทักษะชีวิตและการทำงานของนักศึกษาครู

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยทางภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

References

- Chaisongkram, P. (1999). **Being a Teacher**. Bangkok: Chulalongkorn Press. (in Thai)
- Keatmaneerat, K. (2015). **The Patterns to Develop Life and Working Skills for Professional Home Economics Teacher Students in the 5 Year Education Program**. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai)
- Kosolwet, N. and Kaemkate, W. (2015). “A Study on Perceptions of Life Skills and Learning Management Circumstances about Life Skills of Teachers”. **An Online Journal of Education OJED** 10(4): 392-404. (in Thai)
- Klaiwthong, S. (2013). “Somes Factors Affecting to Life Skill of Mathayomsuksa V Students in The Secondary Education Service Office Area II”. **Veridian E-Journal** 6(3): 443-460. (in Thai)
- The Teachers’ Council of Thailand. (2013). **Teachers Council of Thailand Regulations on Professional Standards B.E. 2556**. Bangkok: The Teachers’ Council of Thailand. (in Thai)



.....
Savas, A. C., et al. (2015). “Teachers’ Perception on The Relationship between Change Leadership and Organizational Commitment”. **International Journal of Educational Methodology** 1(1): 9-18.

Wongwanich, S. and Wiratchai, N. (2015). **Needs Assessment Research**. Bangkok: Chulalongkorn Press. (in Thai)